

Juhan Kivirähk, sotsioloog
Toimetas Rain Kooli

Kogu selle nädala jooksul on rahvakogule tehtud ettepanekute kaalumiseks toimunud seminarid, kuhu on osalema kutsutud nii ettepanekute esitajaid, vastava teema eksperte kui ka vabakonna ja erakondade esindajaid. Täna pärastlõunal tõmmatakse valimiskorralduse teemaga neile üritustele joon alla ning siis jääb vaid oodata 6. aprillil toimuvat suurt arutelupäeva viiesaja juhuvalikuga leitud inimese osavõtul.

Kui vaadata seisukohti, mis on senistel seminaridel suurima toetuse pälvinud, siis midagi üllatavat või enneolematut me nende hulgast ei leia. Esmaspäeval, kaasamise teemalises arutelul, leidsid enim toetust ettepanekud, mis nõudsid läbipaistvat poliitikakujundamist ning kaasamise hea tava järgimist õigusloomes.

Teisipäeval, rahastamise teemat vaagides, leiti, et erakondade rahastamine võiks olla praegusest läbipaistvam ning teise isiku nime all annetamine kriminaalselt karistatav. Kasulikuks peeti ka praeguse riigieelarvelise toetuse võrdsemat jagamist nii parlamenti valitud kui ka künnise alla jäänud erakondadele.

Kolmapäeval, sundparteistamise teemal mõtteid vahetades, jõuti tõdemuseni, et avaliku võimu ameti- ja töökohad tuleks täita vaid avalike konkurssidega, arvestades kandidaatide pädevust, mitte aga erakondlikku kuuluvust.

Eilsel erakondadevahelise konkurentsi soodustamise ja erakondade sisedemokraatia alase seminari osalejad hindasid kõige olulisemateks ettepanekuteks partei asutamiseks nõutava liikmete arvu alampiiri vähendamist ning valimiskampaaniate mahu piiramist.

Kui ettepanekute kogumise staadiumis suhtusid paljud toimuvasse skeptiliselt, kuna ei uskunud, et võimul olevad poliitikud võtaksid vaevaks rahvakoguga arvestada (esitati ju sinna üsna radikaalseidki ettepanekuid), siis nüüd on skepsiseks tekkinud uus põhjus. Peamised sõelale jäänud ettepanekud on nii üldised ja kehtiva poliitilise korralduse suhtes sedavõrd

vähenoõudlikud, et tekib küsimus, kas oli nende teadasaamiseks ikka vaja nii palju vaeva näha. Suurem osa neist ideedest on juba pikka aega avalikus poliitilises mõttevahetuses ringelnud ning teadmine, et rahvas soovib näha poliitika suuremat avatust ning heade tavade järgimist, ei tohiks tulla kellelegi üllatusena.

Miks tegeleb siis rahvakogu selliste pealtnäha "mõttetute", "vähetähtsate" ja "hambutute" teemadega, nagu erakondade sisedemokraatia, rahastamine ja valimiste korraldamine? Miks ei haarata härjal sarvist ega asuta lahendama ühiskonnaelu "tõelisi" valupunkte – vaesust, madalat loomulikku iivet, inimeste väljarännet jms.

Postimehe aasta arvamusiider Tiina Kangro võrdles ühiskonnaelu probleemide lahendamist teravmeelselt autoremondiga. Ta ütles: "Me tegelesime pikki aastaid rikkis, tossava summuti remondiga. Mõtlesime, et kui poeme peadpidi auto alla ja proovime summuti ära parandada, läheb elu paremaks. Eks ta läsksi - aga liiga vähe selleks, et öelda, et nüüd on midagi saavutatud. ... liikusime viga otsides tollhaaval edasi, kuni oleme viimastel aastatel jõudnud mootorini välja."

Kangro ongi jõudnud arusaamisele, et "viga on riigijuhtimises – selles, millistel jalgadel meie ühiskond ja riik seisab ja kuidas selle südant ehk mootorit juhitakse."

Just ühiskonna poliitiline mehhanism - riigi võimustruktuurid ja neid mehitavad erakonnad – moodustavadki ühiskonna edasiliikumise mootori ja selle putitamiseks tulebki nüüd tegeleda. Valimiskorralduse muutmine, osalusdemokraatia arendamine ja avaliku teenistuse politiseerumise vältimine on just need abinõud, mida on vaja ette võtta, et saaksime oma riigi- ja võimuaparaadiga tõepoolest tõsiste ühiskonnaelu probleemide lahendamisele asuda.

Tõenäoliselt ei olegi rahvakogu-initsiatiivi kõige väärtuslikumaks tulemuseks mõned konkreetset ettepanekud poliitilise süsteemi korrastamiseks, vaid kogu protsess ise. Usun, et kaugelenägevamad poliitikud saavad sellest aru ja hindavad seda, et valijad on aktiveerunud ning valmis riigi ja ühiskonna arengule kaasa mõtlema. Kodanikuühenduste näol on tekkinud väärtuslik tugi riigivõimu toimimisele - rahvakogu on kogunud ettepanekud, need süstematiseerinud, nende mõju analüüsinud ning selgitab ka välja, milliseid neist toetab avalik arvamus.

Seepärast arvan ma kindlalt, et rahvakogu laadne ideedekorjemeetod peaks jätkuma. Hiljuti siseministeeriumisse tööle asunud Sulev Valner ongi juba pakkunud rahvakogu jaoks välja uue aruteluteema – haldusreformi.

Samas on käimasoleva üritusega selgeks saanud, et selline rahva arvamuste tundmaõppimise meetod ei ole sugugi odav lõbu. On selge, et ainult grupi entusiastide vabatahtlikule tööle tuginedes ei ole rahvakogu üritus kestlik. Rahvakogust võiks ja peaks kujunema alaline vabakondlik struktuur, millel on sarnaselt põhiseaduslike võimuorganitega tagatud maksumaksja rahaline toetus.

Rahvakogu praegune katus – Koostöö Kogu – oleks ürituse edasikestmiseks igati sobiv keskkond. Kõik Eesti eluga kursis olevad inimesed teavad ju hästi, et Koostöö Kogu kasvas välja Ühiskondliku Leppe Sihtasutusest. Sihtasutus aga kutsuti ellu president Arnold Rüütli algatusel ja ettevõtja Aadu Luukase rahalisel toel just nimelt selleks, et leida erinevate huvigruppide ja erakondade vahelist konsensust – ühiskondlikku kokkulepet – meie elu võtmevaldkondade edendamiseks.

Sellele eesmärgile on orienteeritud ka rahvakogu.

Tegemist on Vikerraadio päevakommentaariga.

Artikkel ERR Uudiste [veebilehel](#) .